

καὶ φιλαλήθειαν, ὁ Κικέρων ἀκούων ταῦτα ἐφώναξε, τόσον λοιπὸν σκληροκάρδιος εἶσαι, ὥστε δὲν ἐφύλαξες οὐδὲν ἐκ τῶν ὅσα ὑπεσχέθης εἰς τὸν φίλον σου ;

Κανίνιός τις γενόμενος ὕπατος, μετὰ δώδεκα ὥρας ἐπαύθη· ὁ Κικέρων ὑπάγων μετὰ τῶν ἄλλων βουλευτῶν νὰ χαιρετήσωσι τὸν ψηφισθέντα νέον ὕπατον, ἃς σπεύσωμεν, εἶπε, διὰ τὰ προφθάσωμεν, πρὶν τελειώσει καὶ τούτου ἡ ὑπατεία. Τοιαῦτα ἦσαν τὰ σκώμματα καὶ αἱ εἰρωνεῖαι τοῦ Κικέρωνος. Περὶ δὲ τῶν ἠθικῶν αὐτοῦ λόγων καὶ φρονημάτων, δύναται ἕκαστος νὰ κρίνῃ ἐκ τῶν ἀκολουθῶν ὀλίγων.

Ἰπάρχει ἄνθρωπος, ἔλεγεν, ὅς τις βλέπων τὸν οὐρανὸν, καὶ παρατηρῶν τὰ ἐν αὐτῷ γινόμενα, δὲν ἐννοεῖ ἐναργέστατα, ὅτι κυβερνᾷ αὐτὸν ὑπέρτατος Νοῦς ; Ὅς τις ἀμφιβάλλει, δύναται ὁμοίως νὰ ἀμφιβάλλῃ καὶ ἂν ὑπάρχῃ ἥλιος.

Τὸ γινῶθι σαυτὸν, δὲν λέγεται μόνον διὰ νὰ ταπεινώνηται ὁ ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ αἰσθάνηται τὴν ἑαυτοῦ ἀξίαν. Πᾶς ἄνθρωπος τῶνόντι ἐξετάζων ἐσωτερικῶς ἑαυτὸν, θέλει εὐρεῖ ἔχνη τῆς Θεότητος· καὶ βλέπων ἑαυτὸν ὡς Ναὸν, ὅπου ὁ Θεὸς ἔθετο τὴν ψυχὴν, εἰκόνα τῆς Θεότητος αὐτοῦ, θέλει φρονεῖ καὶ πράττει ἄξια τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ.

Προκρίνω τὴν μαρτυρίαν τῆς συνειδήσεώς μου, παρὰ ὅ,τι λέγουσιν ἔξω οἱ ἄνθρωποι περὶ ἐμοῦ (1).

Ἡ μεγαλητέρα τιμωρία τοῦ κακοποιοῦ εἶναι ἡ συνείδησις αὐτοῦ. Ταράττουσι καὶ καταδιώκουσιν αὐτὸν οὐχὶ Ἐρινύες φλογοφόροι, ἀλλ' οἱ ἐσωτερικοὶ καὶ ἀχώριστοι ἑλεγχοὶ τῆς συνειδήσεως, οἵτινες εἶναι αἱ ἀμοιβαὶ τῆς κακίας.

Νὰ στοχασθῶ ποτε ὡς ἄνθρωπον ἐλεύθερον ἐκείνον, ὃν μία γυνὴ κατεξουσιάζει ; ὃν προστάττει ὅ,τι θέλει, καὶ δὲν δύναται ν' ἀρνηθῇ τοῦτο εἰς αὐτήν, ἢ νὰ ἐναντιωθῇ ; Ζητεῖ τι ; πρέπει νὰ δώσῃ αὐτό· κράζει αὐτόν ; πρέπει νὰ τρέξῃ· ἀποβάλλει αὐτόν ; πρέπει νὰ φύγῃ· φοβερίζει αὐτόν ; πρέπει νὰ τρέμῃ. Τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον, ἔστω καὶ ὁ πλεόν εὐγενής, ἐγὼ στοχάζομαι οὐχὶ ἀπλῶς δοῦλον, ἀλλὰ τὸ πλεόν χαμερπὲς ἀνδράποδον.

Αἱ ἀταξίαι τῶν παθῶν δὲν προέρχονται ἄλλοθεν, εἰ μὴ ἐκ τῆς εἰς τὸν ὁρθὸν λόγον ἀνυποταξίας ἡμῶν.

Μὲ δύο λέξεις δυνάμεθα νὰ ὀρίσωμεν τὴν ἀρετὴν, λέγοντες, ὅτι εἶναι λόγος ὁρθός.

Πᾶσαι μὲν αἱ ἄλλαι ἡδοναὶ δὲν εἶναι οὔτε παντὸς καιροῦ, οὔτε πάσης ἡλικίας, οὔτε παντὸς τόπου· ἡ παιδεία ὅμως καθ' ὅλην τὴν ζωὴν ἔχει χώραν· μορφώνει τὴν νεότητα, ὠφελεῖ τὴν ἀνδρικὴν ἡλικίαν, εὐ-

(1) Ἐννοεῖ ὁμοίως, ἀναγκῶστα, συνείδησιν ἀδιάφθορον.